

К.І. Вяткін, А.В. Колодезний

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Розглянуто напрями розвитку процесів післявоєнної відбудови в аспекті розвитку міського будівництва та його ролі у суспільних процесах. Визначено місце системі міського будівництва у післявоєнній відбудові України. Аналізуються алгоритми реалізації концептуальних підходів до впровадження містобудівного планування у систему післявоєнної відбудови.

Ключові слова: міське планування, міське будівництво та господарство, післявоєнна відбудова.

Постановка проблеми

Початок повномасштабної військової агресії російської федерації проти України став причиною великих руйнувань матеріально-технічної бази, інфраструктури, а головне нерухомості, в першу чергу, житлової у масштабах не окремих будівель, а цілих районів та міст. Отже, процеси післявоєнної відбудови мають спиратися на концепції системного підходу до процесів відбудови, що можуть включати наступні:

1. Відновлення міської інфраструктури та житлового фонду після війни;
2. Забезпечення соціального та економічного розвитку міст в умовах обмежених бюджетних ресурсів;
3. Забезпечення екологічно стійкого розвитку міст;
4. Забезпечення доступності житла, соціальних та культурних послуг для всіх верств населення;
5. Управління територіальним розвитком міст з урахуванням тенденцій росту населення та змін в економічній сфері;
6. Розвиток інфраструктури для підтримки міської економіки та підприємництва;
7. Забезпечення ефективного використання міських територій та покращення умов життя міського населення.

Ця задача вимагає комплексного підходу та врахування різноманітних факторів, а також залучення різних експертів у галузі міського планування та будівництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Головні аспекти впровадження процесів містобудівного планування у систему післявоєнної відбудови розглядалися у працях авторів, зокрема, Дьомін, М., Вяткін, К., & Сингаївська, О. [1], Квасніцька О. О. [2], Завальний, О., Нижник, О., &

Вишневський, Д. [3], Приймак В. [4], Лисяк Н. М. [5] та інші.

Мета та завдання

Метою даного дослідження є визначення концептуальних засад впровадження процесів міського планування у систему післявоєнної відбудови.

Відповідно до поставленої мети вирішуються такі завдання, як визначення місця та ролі міського планування у післявоєнній відбудові, розробка алгоритмів та аналіз процесів розвитку містобудування.

Виклад основного матеріалу

Повномасштабна військова агресія в Україні, яка почалася в 2014 році, призвела до значних руйнувань у багатьох містах та регіонах країни. Масштаби руйнувань можуть бути різними залежно від конкретного району та періоду часу. Згідно з офіційними даними, внаслідок конфлікту загинули понад 13 тисяч осіб, а більше 30 тисяч були поранені [1]. Понад мільйон українців були змушені покинути свої домівки та переселитись в інші регіони країни або за її межі. На території України були зруйновані десятки тисяч будівель, включаючи житлові будинки, школи, медичні заклади, фабрики та інші інфраструктурні об'єкти. Значна частина інфраструктури, зокрема дороги, мости та залізничні шляхи, були пошкоджені або знищені. Масштаби руйнувань внаслідок повномасштабної військової агресії в Україні значні, і реконструкція та відновлення інфраструктури, будівель та інших об'єктів потребуватимуть значних зусиль та інвестицій у наступні роки.

Аналізуючи процеси післявоєнної відбудови доцільно визначити ключову роль міського планування та будівництва. Компетенції міського

будівництва у системі післявоєнної відбудови України включають наступні питання [2].

Розробка містобудівних документів, таких як генеральні плани міст, плани територій з особливими умовами використання земель, міські

зони та інші документи, що визначають стратегію розвитку міст.

Розробка містобудівних документів в Україні у рамках післявоєнної відбудови відбувається у декілька етапів.

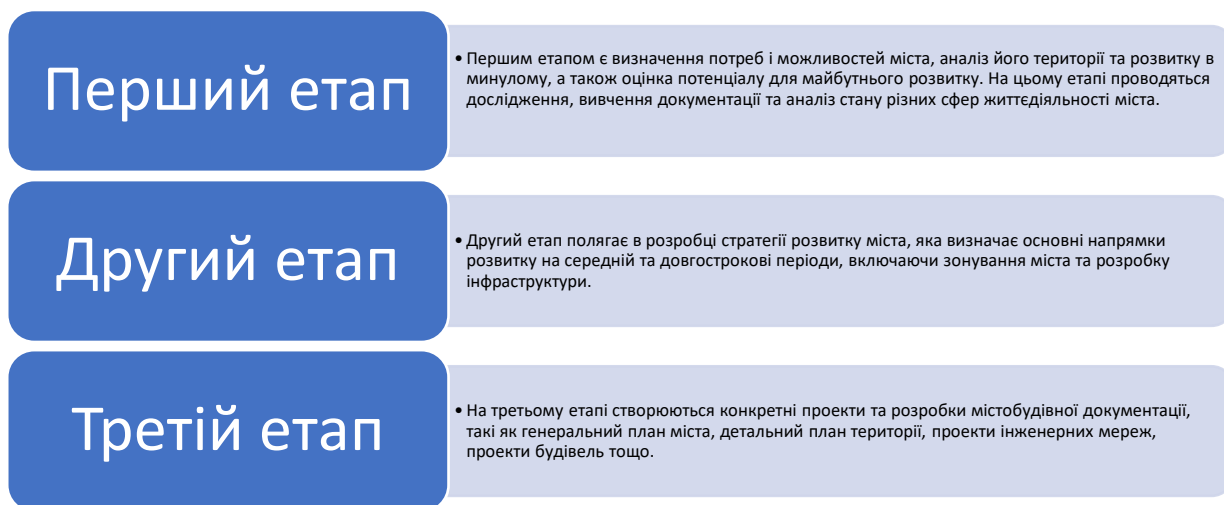

Рис. 1. Етапи розробки містобудівних документів у рамках післявоєнної відбудови

Кожен з етапів вимагає взаємодії між різними структурами та організаціями, що забезпечують реалізацію містобудівних проектів, включаючи органи місцевого самоврядування, містобудівні організації та експертні комісії. Крім того, усі етапи розробки містобудівної документації повинні відповідати законодавству України та відповідним міжнародним стандартам та нормам [3].

Також, до компетенції міського будівництва у системі післявоєнної відбудови України включають планування територій та розміщення об'єктів соціальної, інженерної та транспортної інфраструктури міст.

Важливим елементом є контроль за дотриманням містобудівних норм і правил при будівництві об'єктів. Контроль за дотриманням містобудівних норм і правил при будівництві об'єктів нерухомості у рамках післявоєнної відбудови в Україні передбачає наступний алгоритм [4]:

1. Підготовка проектної документації, що відповідає містобудівним нормам і правилам.

2. Подання заяви на отримання дозволу на будівництво відповідно до встановлених процедур.

3. Перевірка заявки та проектної документації на відповідність містобудівним нормам та правилам.

4. Отримання дозволу на будівництво з врахуванням умов, що стосуються дотримання містобудівних норм і правил.

5. Контроль за будівництвом об'єкта нерухомості та перевірка відповідності будівництва проектної документації.

6. Проведення експертизи на відповідність законодавству у випадках, коли виникають питання щодо дотримання містобудівних норм та правил.

7. Застосування санкцій за порушення містобудівних норм та правил.

Контроль за дотриманням містобудівних норм і правил здійснюється місцевими органами влади та спеціалізованими органами, які мають відповідні повноваження.

До інших компетенцій містобудування у системі післявоєнної відбудови слід віднести забезпечення розвитку територій з урахуванням екологічних та історичних аспектів.

Розвиток територій в системі містобудування з екологічною спрямованістю передбачає використання комплексного підходу до проектування і забудови міст. Зокрема, під час розвитку територій враховуються екологічні фактори, такі як збереження природних ландшафтів, забезпечення біорізноманіття, зменшення викидів шкідливих речовин у атмосферу та водойми.

Для забезпечення екологічної сталості розвитку територій у системі містобудування використовуються такі інструменти, як:

1. Створення екологічної мережі – системи зелених зон, парків, лісів, водойм та інших природних об'єктів, що сприяють покращенню екологічної ситуації на території міста.

2. Використання енергоефективних технологій і матеріалів у будівництві. Це дозволяє зменшити викиди шкідливих речовин у атмосферу та знизити споживання енергії.

3. Регулювання транспортного потоку у містах. Наприклад, розвиток велосипедної і пішохідної інфраструктури, зменшення кількості автомобільних доріг в центральній частині міста.

4. Регулювання забудови територій. Наприклад, заборона будівництва на зелених зонах та природоохоронних територіях, зменшення висоти будівель у місцях, де це може вплинути на природний ландшафт.

5. Збільшення кількості екологічно чистих об'єктів у місті.

Забезпечення розвитку територій у системі містобудування з урахуванням історичних аспектів є важливим завданням для збереження культурної спадщини та створення комфортних умов проживання. Для цього в Україні існують законодавчі акти та нормативні документи, які передбачають збереження історичного середовища при будівництві та реконструкції будівель і споруд.

Наприклад, для забезпечення збереження історичних аспектів при розвитку територій використовуються інструменти, такі як планувальні документи, які визначають зони охорони пам'яток історії та культури, а також обмеження щодо розміщення новобудов на цих територіях.

Для реалізації таких завдань в Україні діє Головне управління культури та туризму, яке координує заходи щодо збереження та розвитку історичних пам'яток та територій. Також, в містобудівній діяльності дотримуються міжнародні норми та стандарти, які визначають принципи збереження історичної спадщини та врахування історичних аспектів при будівництві [5].

Розвиток міської забудови включає розробку інфраструктури, планування зон рекреації, зон відпочинку та інших зон. Ці завдання, з одного боку, не є пріоритетними, адже першочерговим є відновлення житла та критичної і соціальної інфраструктури. Проте, варто зазначити, що рекреаційні зони є основою психологічної реабілітації, що дуже важливе у рамках післявоєнної відбудови.

Взаємодія з різними групами стейкхолдерів органами влади з метою координації розвитку міст і виконання різних завдань у цій сфері є невід'ємною складовою міського будівництва, адже лише за рахунок інвестицій міжнародних партнерів та допомоги Україна зможе в короткі терміни відновити довоєнний рівень життя та вийти на нові якісні рішення містобудівного планування.

Висновки та пропозиції подальших досліджень

Отже, у результаті проведеного дослідження, визначено, що основним завданням міського будівництва та планування є не просто відновлення

зруйнованих війною об'єктів, а формування нової містобудівної системи європейського типу. Розробка містобудівних документів та їх контроль допомагали забезпечити дотримання норм і правил у будівництві та забезпечити якість новобудов. Міське будівництво має важливу роль у забезпеченні екологічної та історичної стійкості міст, тому з урахуванням цих аспектів потрібно розвивати містобудівну галузь. Для успішного розвитку міського будівництва потрібна співпраця між державними органами, приватним сектором, науковими установами та громадськістю.

Література

1. Дьомін М. М. *Проекція тенденцій розвитку Харківської регіональної системи розселення населення в умовах післявоєнної відбудови.* / М.М. Дьомін, К.І. Вяткін, О.І. Сингаївська // *Містобудування та територіальне планування*, 2022. – № 81. – С. 3–12. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.81.3-12>
2. Квасницька О. О. *Відновлення України від наслідків війни в контексті реформування містобудівного законодавства / О. О. Квасницька // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 2. – С. 839-844.*
3. Завальний О.В. *Регіональна модель територіального планування: вплив факторів військової агресії та післявоєнні перспективи.* / О.В. Завальний, О.В. Нижник, Д.С. Вишневецький // *Просторовий розвиток*, 2022. - № 2. С. 84–93. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2022.2.84-93>
4. Приймак В.В. *Перспективні тенденції архітектурної трансформації житлово-громадських центрів великих міст.* / В.В. Приймак // *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 2022. - № 64. – С. 194–208. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.194-208>
5. Лисяк Н. М. *Концептуальні засади інтегрованого розвитку урбанізованих систем: дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.05 / Н.М. Лисяк; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2021. 400 с.*

References

1. Domin, M., Viatkin, K., & Synhavska, O. (2022). Projection of the development trends of the Kharkiv regional population settlement system in the conditions of post-war reconstruction. *Urban development and spatial planning*, 81, 3–12. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.81.3-12>
2. Kvasnitska O. (2022) Vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny v konteksti reformuvannia mistobudivnoho zakonodavstva. *Yevropeiskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiakh masshtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia» (do 25-richchia Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia» ta 175-richchia Odeskoi shkoly prava) : u 2 t. : materialy Mizhnar.nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 17 chervnia 2022 r.) / za zahalnoiu redaktsiieiu S. V. Kivalova. – Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2. S. 839-844.*
3. Zavalnyi, O., Nyzhnyk, O., & Vyshnevskiy, D. (2022). Regional model of territorial planning: influence of factors of

military aggression and post-war perspectives. *Spatial development*, 2, 84–93. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2022.2.84-93>

4. Pryimak, V. (2022). Prospective trends of architectural transformation of residential and public centers of large cities. *Current problems of architecture and urban planning*, 64, 194–208. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.194-208>

5. Lysiak N. (2021) Kontseptualni zasady intehrovanoho rozvytku urbanizovanykh system: dys. ... dokt. ekon. nauk: spets. 08.00.05. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy». Lviv, 400 s.

Рецензент: д.т.н., професор, професор кафедри міського будівництва О.В. Нижник, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна.

Автор: ВЯТКІН Костянтин Ігорович
кандидат технічних наук, доцент кафедри міського будівництва
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail - vyatkin.k.i@gmail.com
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3002-5669>

Автор: КОЛОДЕЗНИЙ Андрій Вадимович
аспірант кафедри міського будівництва
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail - andrewkolodeznyi@gmail.com
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1737-4709>

STUDY OF THE PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF URBAN CONSTRUCTION IN THE CONDITIONS OF POST-WAR RECONSTRUCTION

K. Viatkin, A. Kolodezny

Department of Urban Construction, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The article is devoted to the study of problems and prospects for the development of urban construction in Ukraine during the period of post-war reconstruction. Urban construction plays an important role in ensuring the ecological and historical sustainability of cities, therefore, taking into account these aspects, the urban construction industry should be developed. The successful development of urban construction requires cooperation between government agencies, the private sector, academic institutions and the public. It examines issues related to the state of the urban environment, ecology and historical aspects of urban planning. The algorithm for monitoring compliance with urban planning norms and rules during the construction of real estate objects is described in detail. Issues related to the competence of urban construction in the system of post-war reconstruction are also discussed. The article includes conclusions about the role of urban construction in post-war reconstruction and prospects for the development of this area in the future. The purpose of the article is to identify the current problems of the development of urban construction in Ukraine in the conditions of post-war reconstruction and to identify the prospects for the development of this industry. The article contains an analysis of the state of urban construction in Ukraine, identifies problems and prospects for the development of the urban construction industry, and also offers recommendations for improving the situation in this industry. The conditions of post-war reconstruction required effective planning and development of cities, which was an important component of the state's recovery process. The development of urban planning documents and their control helped to ensure compliance with norms and rules in construction and to ensure the quality of new buildings. Urban construction plays an important role in ensuring the ecological and historical sustainability of cities, therefore, taking into account these aspects, the urban construction industry should be developed. The successful development of urban construction requires cooperation between government agencies, the private sector, academic institutions and the public.

Keywords: urban planning, urban construction and economy, post-war reconstruction.